

DESPRE LEGEA LUI DUMNEZEU

de
Mitropolitul Filaret (Voznesenski)

*Traducerea din limba rusă
este realizată de Valentin Lică*

*Ilustrațiile sunt realizate
de ieromonah Sava Pencu*

CONTRA•MUNDUM

Sf. Filaret de New York

CUPRINS

LEGEA MORALĂ	13
Faptele pot fi morale și imorale	
Conștiința, cele trei funcții ale sale	
Condițiile de învinuire morală	
Caracterul înnăscut al legii morale	
PĂCĂTOȘENIA NEAMULUI OMENESC	17
Urmările păcatului în sufletul omului, în minte, sentimente și voință	
Treptele succesive ale păcatului	
Cele trei izvoare ale păcatului	
VIRTUTEA CREȘTINĂ	23
Caracterul moral	
Viața creștinului ca luptă și nevoiță	
Nevoia trezviei duhovnicești	
LEGEA DESCOPERITĂ DE DUMNEZEU	26
Neajunsul legii lăuntrice singure	
Semnificația Legii lui Moise și a Legii Noului Testament pentru noi	
PROBLEMA LIBERULUI ARBITRU	29
Determinismul, analiza lui	
Concepte false și adevărate despre indeterminism	
Influența asupra motivelor noastre și libertatea de alegere	
Conștiința noastră privind libertatea și pocăința	
RESPONSABILITĂȚILE OMULUI – EUL CREȘTIN	33
Responsabilitățile față de sine: dezvoltarea personalității duhovnicești (deosebită de egoism)	
Treptele acestei dezvoltări	
SMERENIA	36
Virtuțile smereniei, plânsul duhovnicesc și iubirea de adevăr („Fericirile” din Evanghelia după Matei)	

CĂDEREA ȘI ÎNTOARCEREA PĂCĂTOSULUI	39
Tâlcuirea pildei Fiului risipitor	
Trei trepte ale căderii și întoarcerii păcătosului	
HAR ȘI MÂNTUIRE ÎN BISERICĂ	43
Cum se împlinește mântuirea omului	
Semnificația Tainei Botezului	
Problema relației dintre liberul arbitru al omului și lucrarea harului lui Dumnezeu (Pelagius și Augustin)	
Sinergia	
DESĂVĂRȘIREA	46
Grija creștinului pentru suflet	
Dezvoltarea minții	
Valoarea educației științifice laice	
Nevoia de educație duhovnicească	
DEZVOLTAREA SENTIMENTALĂ/INIMII	49
Simțul estetic	
Atitudinea creștinismului față de estetică	
Legătura dintre frumusețe și moralitate	
ALTE SENTIMENTE	52
Dezvoltarea sentimentelor altruiste în copilărie	
Nădejdea creștină	
EDUCAREA ȘI DEZVOLTAREA VOINȚEI OMULUI	56
Antrenarea	
Autodisciplină	
Bunele deprinderi	
Valoarea principiilor în cultivarea voinței	
Credința ca izvor al acestor principii	
MUNCA	60
Nevoia de muncă	
Divertismentul și adunarea în sine a duhului	
Rugăciunile, jurămintele și făgăduințele ca mijloace de biruință asupra obiceiurilor proaste	

TEMPLUL TRUPULUI	63
Îndatoririle omului față de trupul său	
Gravitatea păcatului desfrânării pentru un creștin	
Răsfângerea acestui păcat asupra trupului și sufletului omului	
Lupta cu pofta (patima)	
Ispita	
PĂCATELE AUTODISTRUGERII	67
Beția și iubirea de arginți	
Milostenia creștină	
Atitudinea creștinului față de sănătatea fizică, comportamentul în boală	
Atitudinea față de moarte	
Păcatul sinuciderii	
ATITUDINEA FAȚĂ DE APROAPELE	71
Dreptatea creștină și felurile ei	
Întâietatea dreptății creștine	
Asprimea și Îngăduința creștinului	
Încrederea creștinului	
A DORI BINELE TUTUROR	75
Minciuni, clevetiri și bârfe	
Fățarnicie	
Mila și bunăvoința creștine	
Ajutorarea materială și duhovnicească	
Milostenia personală și publică	
PĂCATE ÎMPOTRIVA APROAPELUI	79
Păcatul pizmei și al vorbirii de rău	
Virtuțile blândeții și facerii de pace	
Datoria de a birui răul cu bine	
Păcatul răzbunării	
Mânia	
SISTEME ETICE NECREȘTINE	84
Eudemonismul (epicureismul) și utilitarismul, filosofia binelui comun	
Eșecul acestor sisteme de moralitate	

IUBIREA CREȘTINĂ CA TEMELIE A MORALITĂȚII	88
Trăsăturile ei caracteristice	
Imnul iubirii creștine de Sf. Pavel – 1 Corinteni 13	
INFLUENȚA CREȘTINISMULUI ASUPRA TUTUROR ASPECTELOR VIETII	91
Familia creștină	
Relațiile dintre soț și soție, părinți și copii	
Respectul pentru autoritate – civilă și duhovnicească	
FAMILIA ȘI STATUL	96
Cosmopolitismul și caracterul său unilateral	
Patriotismul în Vechiul și Noul Testament	
Pildele lui Moise, Ap. Pavel și Mântuitorul însuși	
Legea iubirii aproapelui	
SLUJIREA PATRIEI	101
Perspectiva creștină asupra războiului (răspunsurile Sfântului Atanasie Atonitul și ale Sfântului Chiril cel Întocmai cu Apostolii).	
CREȘTINISMUL ȘI COMUNISMUL	105
Împărțirea bunurilor în creștinism și în comunism	
Încălcarea justiției în comunism	
Ideologia creștinismului și a comunismului	
RELAȚIA CU DUMNEZEU	109
Relația dintre iubirea de Dumnezeu, iubirea de aproapele și iubirea de sine	
Relația nedespărțită dintre iubirea față de Dumnezeu și iubirea față de aproapele	
Starea de credință ca a unui copil ca stare de spirit fundamentală a creștinului	
CUNOAȘTEREA LUI DUMNEZEU	114
RUGĂCIUNEA	117
Nevoia de rugăciune	
Ce înseamnă „să ne rugăm în duh și în adevăr”	
Feluri de rugăciune după conținutul lor	

RUGĂCIUNEA DOMNEASCĂ

121

Rugăciunea „Tatăl nostru” ca model de rugăciune creștină

Cele trei părți principale ale ei

Caracterul de mulțumire și de laudă al rugăciunii creștine (mai ales în Liturghie)

FELURILE RUGĂCIUNII

126

Rugăciunea de acasă

Rugăciunea din biserică (obștească)

Sărbătorile și posturile creștine

1.

LEGEA MORALĂ

FAPTELE POT FI MORALE ȘI IMORALE
CONȘTIINȚA, CELE TREI FUNCȚII ALE SALE
CONDIȚIILE DE ÎNVINUIRE MORALĂ
CARACTERUL ÎNNĂSCUT AL LEGII MORALE

Dintre toate creaturile de pe Pământ, numai omul are o înțelegere a moralității. Fiecare om este conștient că faptele sale sunt fie bune, fie rele, binevoitoare sau răuvoitoare, moral pozitive sau moral negative (imorale). Prin aceste concepte de moralitate, omul se deosebește imens de toate animalele. Animalele se comportă în funcție de caracteristicile lor naturale sau, în cazul în care au fost dresate, în modul în care au fost învățate. Însă ele nu știu ce e moral și imoral, iar comportamentul lor nu poate fi cercetat din punctul de vedere al conștientizării moralității.

În ce fel deosebim între binele moral și răul moral? Facem asta prin intermediul unei legi morale speciale date omului de către Dumnezeu. Omul simte această lege morală, acest glas al lui Dumnezeu în suflet, îl simțim în adâncul cugetului nostru și se numește conștiință. Aceasta este chiar fundamentul moralității de obște a oamenilor. Omul care nu ascultă

de conștiința sa, ci o sufocă, îi înăbușă vocea cu fățarnicie și prin îndărăt-nicia păcatului este adesea numit „nerușinat”. Cuvântul lui Dumnezeu numește astfel de păcătoși îndărăt-nici ca pe niște oameni „înfierați” în cugetul lor (I, Timotei 4:2). Starea lor duhovnicească este peste măsură de primejdioasă și poate fi nimicitoare pentru suflet.

Când omul ascultă glasul conștiinței sale, vede că ea îi vorbește, înainte de toate, ca un judecător – aspru și neînduplecat, care cântărește toate faptele și experiențele noastre. Se întâmplă deseori ca o anume faptă să pară bună omului sau să găsească încuviințare la ceilalți, dar în străfundul sufletului el să audă glasul conștiinței, spunându-i: „Nu e bine ce faci, e păcat”. În strânsă legătură cu această judecată, conștiința lucrează și în suflet și ca legiuitor. Toate acele exigențe morale care stau în fața sufletului omului în toate faptele sale conștiente (de pildă, să fii cinstit, să faci binele, să nu furi etc.) sunt tocmai normele, cerințele acestei conștiințe.

Vocea ei ne învață cum trebuie și cum nu trebuie să ne purtăm. Prin urmare, conștiința lucrează în om și ca o dătătoare de răsplată. Aceasta se întâmplă atunci când, după ce ne-am purtat bine, simțim pace și liniște în suflet sau, dimpotrivă, când după săvârșirea păcatului simțim muștrări de conștiință. Aceste muștrări ale cugetului se transformă uneori în suferințe

și frământări sufletești cumplite și îl pot împinge pe om la deznădejde sau pierderea echilibrului sufletesc, dacă acesta nu-și regăsește pacea și liniștea conștiinței prin pocăință profundă și sinceră (vezi monologul Cavalerului Avar din opera „Boris Godunov” de Pușkin și, de asemenea, în „Crimă și pedeapsă” de F.M. Dostoievski).

Este de la sine înțeles că omul poartă o responsabilitate morală numai pentru acele fapte pe care le săvârșește în primul rând în stare conștientă și în al doilea rând fiind liber când le săvârșește. Numai atunci se poate vorbi de vină morală pentru aceste fapte, și numai atunci omului îi poate fi adusă vină, laudă sau osândă. Oamenii care, dimpotrivă, neînțelegând caracterul faptelor lor (copii, persoane lipsite de rațiune etc.) sau fiind forțați împotriva voinței lor să comită astfel de fapte, nu se socotesc vinovați de ele. În epoca prigoanei împotriva creștinilor, chinătorii păgâni puneau adesea tămâie în mâinile mucenicilor pe care apoi le țineau deasupra flăcării de pe altarele lor. Prigonitorii se bizuiau pe faptul că mucenicii nu vor îndura focul și își vor feri mâinile, lăsând tămâia să cadă în el. De fapt, acești mărturisitori ai credinței aveau îndeobște o asemenea tărie sufletească încât alegeau să-și lase mâinile să ardă mai degrabă decât să scape tămâia; dar și dacă i-ar fi dat drumul, cine i-ar fi putut învinui că au adus jertfă idolilor? Este de la sine înțeles că bețivii nu pot fi socotiți nebuni pentru că au început să bea fiind într-o stare firească de trezie și cunoscând foarte bine urmările băutului. În consecință, în unele state din nordul Europei, o persoană este pedepsită de două ori pentru săvârșirea unei infracțiuni în stare de ebrietate: 1) pentru că s-a îmbătat și 2) pentru infracțiunea în sine.

Faptul că legea morală este înnăscută în om, adică sădită în însăși firea omului, este de netăgăduit. Aceasta se vede limpede din faptul că conceptul de moralitate este comun întregii omeniri. Desigur, doar cele mai fundamentale principii morale pot fi socotite înnăscute – un fel de instinct moral – nu însă și înțelesurile și conceptele morale revelate și clare. Deoarece, înțelesurile și conceptele morale clare s-au dezvoltat în om în parte prin educație și influența generațiilor precedente, dar mai ales

pe temelia sentimentului religios. Așadar, păturile de jos au norme morale mai precare, mai rudimentare, mai denaturate decât noi, creștinii, care Îl cunoaștem și credem în Adevăratul Dumnezeu, Cel Care a pus legea morală în sufletul omului și Care, prin această lege, ne îndrumă întreaga viață și faptă.

